

Iran, Irak och Ikea

En undersökning om unga mandéers religiösa passivism

Av: Adam Araibi

Handledare: David Thurfjell

Södertörns högskola

C-uppsats 15 HP

Religion | HT2024

(Religionsvetenskap 3 för ämneslärare på gymnasienivå)

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

The Mandeans are an ethno-religious minority from the Mesopotamia area in the middle east. The Mandeans are an monotheistic religion with John the baptist as their last and most important prophet. They have their own holy scripture called *Ginza rabba*, which they choose to hold in high regard. The Mandeans also hold the belief in the importance of baptism in running fresh water sources in high regard. Something that has become increasingly harder in the countries they have immigrated to.

The Mandeans are today facing extinction, thanks to a mixture of ethnic genocides, migration and mixing with other societies. A majority of Mandeans have migrated to North America and Western Europe with a concentration in countries such as Australia, Sweden, and USA.

For this study, I interviewed 11 young Mandeans who are either born in Sweden, or have spent the majority of their lives here. Their ages differ between the ages of 16 and 23 and the interviewees were a mix of 4 women and 7 men. With the purpose of the study being to get an insight on how these young Swedish Mandeans relate to their religion and how much they know about their own religion and culture.

The interviews were designed to answer the questions "How much do the young Mandaean people think they know about their religion?" and "How do the young Mandaean people relate to or practice their religion?"

What the study found was a pattern of religious passivism, where the interviewees showed little to no interest in learning or practicing their own religion and culture. They also showed a lack of knowledge regarding their practices and religion. But I also found a large consensus regarding how Mandaism is viewed by the young Mandeans. Almost all interviewees, except for one interviewee talked about their religion having grown to become more of an ethno-culture in Sweden while leaving behind the spiritual and religious parts of the religion.

Keywords: Mandaism, Gnostic, Gnosticism, Sweden, Baptism, Mandaean, Religion, Youth, Iraq, Iran, Religious passivism, Ethnoreligion, Ginza Rabba, Karsa, Minority Religion.

Innehållsförteckning

1.0 - Inledning	3
1.2 - Bakgrund	4
1.3 - Begreppsdefinition	7
1.4 - Syfte	8
1.5 - Frågeställning	9
1.6 - Tidigare forskning	10
1.6.1 - Dissimulation or Assimilation? The Case of the Mandaeans	10
1.6.2 - Ethno-Religious Communities: To the Problem of Identity Markers	11
1.6.3 - The Mandaeans' Religious System: From Mythos to Logos	12
1.7 - Teori	14
1.7.1 - Religiös passivism - Adam Araibi	14
1.7.2 - Varför Religiös passivism och inte sekularisering	14
1.8 - Metod	16
1.8.1 - Urval	17
1.9 - Etiska överväganden	18
2.0 - Resultat	19
Respondent 1 - Arvid	19
Respondent 2 - David	19
Respondent 3 - Johanna	20
Respondent 4 - Lina	20
Respondent 5 - Liam	21
Respondent 6 - Maja	21
Respondent 7 - Nils	22
Respondent 8 - Rasmus	22
Respondent 9 - Simon	23
Respondent 10 - Selma	23
Respondent 11 - Zigge	24
3.0 - Analys	25
3.1 - "Vad vet unga mandéer om mandeiska ritualer och högtider?"	25
3.2 - "Hur ser de på sin kunskap om mandeismen?"	29
3.3 - "Ser de sig själva som religiösa eller icke-religiösa?"	33
3.4 - "Ser de på mandeismen som en religion eller som en kultur?"	36
4.0 - Slutsatser och Diskussion	39
4.1 - "Vad vet unga mandéer om mandeiska ritualer och högtider?"	39
4.2 - "Hur ser de på sin kunskap om mandeismen?"	40
4.3 - "Ser de sig själva som religiösa eller icke-religiösa?"	40
4.4 - "Ser de på mandeismen som en religion eller som en kultur?"	41
5.0 - Innebörd för religionsundervisningen/skolan	43
6.0 - Referenslista	44
7.0 - Bilagor	45
7.1 - Samtyckesblankett	45
7.2 - Intervjuguide	46

1.0 - Inledning

Mandeismen är idag en etnoreligiös minoritetsreligion som är på väg att dö ut. Dess anhängare har minskat drastiskt under modern tidshistoria. Både på grund av religiös och kulturell förföljelse, men även på grund av att de har bosatt sig med andra kulturer och behövt anpassa sig. Majoriteten av anhängarna lever idag i diaspora runt om i världen, varav Sverige är den plats som störst andel mandéer i världen. Deras religion har självklart drabbats och behövts anpassa sig till den omgivning de befinner sig i.

Jag har tidigare gjort en studie om hur mandeismen och dess utövning har utvecklats till att passa den svenska miljön och de svenska sedvänjorna. Där visade det sig att många mandéer försöker att hålla kvar vid sin kultur och tradition, men att de tydligt håller på att tappa kontakten med sin gamla tradition, till nivån att den snart är helt utdöd.

Denna undersökning kommer att fokusera på de unga mandéer som antingen fötts i Sverige, eller tillbringat majoriteten av sitt liv här. Undersökningen kommer att fokusera på hur dessa unga "svenska mandéer" förhåller sig till sin religion och kultur, samt hur mycket de faktiskt kan om sin kultur och religion. Ett särskilt fokus kommer att ligga vid ritualer och högtider då det är särskilt stor och viktig del av religionen, samt att den idag fungerar som en koppling för mandéer till sin religion under diasporan. Undersökningen görs i hopp om att få en fördjupad förståelse för hur mandéer har kontakt med sin religion i den diasporan de lever i, samt om vad denna fördjupade förståelse kan ha för betydelse för religionskunskapsundervisningen i skolan.

1.2 - Bakgrund

Mandéer är en etno-religiös folkgrupp som främst härstammar från södra Irak, specifikt längst med floderna Eufkrat och Tigris. Mandéerna är utspridda långt i Irak, från Nasiriyya i väster till Amara i öster, samt i träskan som sträcker sig från Amara och Qurna till Iran och Karunfloden (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 97).

Mandéerna har traditionellt sett varit en sluten och avskild grupp som har generellt låg social ställning. I Irak har de traditionellt arbetat som båtbyggare, snickare och redskapstillverkare; men de har även på senare tid, närmare 1800 och 1900-talet gjort sig kända på att arbeta som guld- och silversmeder (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 97).

Mandeismen är en monoteistisk religion som lägger fokus på ont och gott, ljus och mörker samt själ och materia. Med dessa drag kan man se att mandeismen har tydliga gnostiska drag. Mandeismen har vissa likheter med judiska och kristna traditioner, men visar också spår av babyloniska och iranska drag. Mandeismen har även sitt eget språk som kallas för "mandeiska", vilket inte talas av särskilt många idag förutom ett litet antal präster. Mandeiska används framför allt begränsat inom liturgin och ritualerna inom mandeismen. Mandéer pratar idag främst arabiska, om de härstammar från Irak, medan mandéer från Iran talar något som kallas för nymandeiska. Nymandeiska är en modern form av arameiska (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 97).

Namnet mandeismen kommer ifrån det mandeiska ordet manda eller mandai som innebär kunskap, och specifikt kunskap om det gudomliga. Mandéer kallar sig själv ofta för mandai, men de använder även uttrycket nasoréer som innebär "rättrogna" (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 97). Ett annat namn för mandéer är dock subba eller sabierna, dessa namn refererar till en religiös folkgrupp som omnämns i koranen, idag används dubbelbeteckningen sabeisk-mandeisk ofta när det pratas om mandeismen och mandéer (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 97-98).

Mängden mandéer är inte exakt fastställt men de flesta uppskattningarna som görs om mandéer landar gruppen på ungefär mellan 40 000 till 100 000 personer i världen. Med majoriteten av dessa personer bosatta utanför mellanöstern (Larsson, Sorgenfrei & Stockman

2017, s. 98). I Sverige beräknas mängden mandéer ligga på ungefär mellan 9000 till 10 000 (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 110).

Mandéerna har Johannes döparen som sin främsta förebild och profet. Men vid sidan av honom finns även 3 andra. Mandéer anser att religionen startade med Adam, den första människan, och därför är han en viktig förebild inom religionen. Sedan räknas även Adams son, Set, som den andra förebilden. Set anses vara syndfri eftersom han offrat sitt liv för att rädda Adam. Den tredje förebilden anses vara Noas son, Sem, som tog med sig den mandeiska läran och spred den vidare efter syndafloden. Och till sist är, som ovan nämnt, Johannes döparen den sista profeten och förebilden. Viktigt att peka ut är att Johannes döparen anses främst vara en utövare av religionen mer än en profet, men även då håller han en viktig position inom religionen som präst (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 103).

Mandeismen använder sig av en mängd olika heliga skrifter som är skrivna på mandeiska, ett språk som kan beskrivas som "*Östarameiska med egen skrift*". De flesta av skrifterna är främst avsedda för prästerna, medan den mest tillgängliga texten *Ginza rabba* är den text som används av samtliga mandéer (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 101).

Inom mandeismen är dopet väldigt viktigt, traditionellt sett döper de sig flera gånger per år. Enligt traditionerna ska detta ske varje söndag samt på högtiderna. Det finns flera olika sorters dop hos mandéerna, två olika sorters dop som kan utföras av den individuella mandén, utan att behöva en präst närvarande. Dessa dop kallas för *Rishama* och *Tamasha*. Sedan finns det även ett större dop som sker på högtider där en präst måste vara närvarande och utföra dopet, detta dop heter *Masbuta* (Buckley & Albrile, 2005, s 5636).

Vid ett dop ska männen, som har på sig vita plagg, och kvinnorna som har på sig en svart dölja över sina vita plagg, gå ner en och en i flodvattnet och täcka sig helt tre gånger. Efter detta ska prästen, som är klädd i rituella kläder, doppa mannen eller kvinnan i vattnet tre gånger igen. Sedan ska den som döper sig huka sig i vattnet medans de får tre tecken i pannan med vattnet från floden, efter det ska den som döper sig få dricka tre handfull vatten från prästens hand innan de är klara med dopet. Vid dopets slut så ska de döpta sätta sig vid flodstranden och bli smorda med sesamolja i pannan för att sedan äta en bit heligt bröd och dricka en klunk heligt vatten. Ritualen avslutas med en rituell handskakning med prästen.

Under hela ceremonin så utförs olika böner och hymner i samband med prästen (Buckley & Albrile, 2005, s 5636).

Mandeismen har även en rad olika högtider som firas. Varav en av de viktigaste är *Dihwa raba* som firas i 4 dagar i samband med *kenshiozehli* som är det mandeiska nyåret. Dopet är starkt kopplat till alla mandeiska högtider, men specifikt *kenshiozehli*. Detta brukar också kallas för *Karsa* eller *Stora Eid*. *Dihwa raba* firas i minnet av Guds skapande av Adam och firas i hemmen med bön och rituell tvagning (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 120).

En annan viktig högtid för mandéer är *Parwanaia* även känd som *De fem vita dagarna*. Detta firas på våren (mars) till minne av Guds skapande av det rinnande vattnets källa och det heliga ljusets värld. Under denna tid så bjuder präster in till att bli döpa sig och utföra minneshögtider och förböner i minnet av de avlidna (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 120).

Mandéerna har ett par olika samfund och organisationer i Sverige idag. Den största av dem är Mandeiska Sabeiska samfundet, som ofta förkortas till MSS. Detta samfund består av ungefär 7000 registrerade medlemmar med ungefär 600 regelbundna oregistrerade medlemmar. MSS består av en samling av tretton lokala församlingar (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 118). Det finns idag åtta aktiva präster i MSS varav hälften är baserade i Stockholmsområdet och den andra hälften i Skåne. Församlingar finns i flera städer som till exempel Örebro, Haninge, Södertälje, Kristianstad, Eskilstuna, Skärholmen och Lund (Larsson, Sorgenfrei & Stockman 2017, s. 119).

1.3 - Begreppsdefinition

Stora Eid/ Karsa - Den största högtiden inom mandeismen, firas ofta genom att man inte får gå ut utan måste istället stanna hemma under högtidens gång. Oftast firas detta med sin familj.

Kenshiozehli - Det mandeiska nyåret, firas i samband med **Karsa**

Parwanaia - En femdagars fastehögtid i minnet av Guds skapande av rinnande vatten

Eid - Ordet för "högtid" på arabiska

Dop/Dopet - Det mandeiska dopet sker flera gånger per år och kommer i olika former, vanligast är det dopet som sker i samband med högtider, som utförs av en präst.

1.4 - Syfte

Mandeismen existerar idag i diaspora runt om i världen, Sverige är ett av de länder som har högst koncentration av mandéer som är bosatta i samma land. Syftet med denna studie är att få en förståelse för hur unga mandéer, som vuxit upp i Sverige, förhåller sig till sin religion.

1.5 - Frågeställning

Jag har valt att utgå ifrån 4 frågeställningar som ska ge mig insikt på unga mandéers religiositet.

Frågeställning 1:

"Vad vet unga mandéer om mandeiska ritualer och högtider?"

Frågeställning 2:

"Hur ser de på sin kunskap om mandeismen?"

Frågeställning 3:

"Ser de sig själva som religiösa eller icke-religiösa?"

Frågeställning 4:

"Ser de på mandeismen som en religion eller som en kultur?"

1.6 - Tidigare forskning

I detta kapitel kommer jag att gå igenom den tidigare forskning som jag har hittat och anser vara relevant för denna uppsats. Jag har i detta sökande valt att använda mig av artiklar som har med etnoreligiösa grupper och hur de lever i bland annat diaspora, samt hur deras traditioner och religiositet påverkas i diasporan. Specifikt fokus ligger på just mandéer. Men eftersom forskning runt detta ämne är begränsat har jag valt att tillämpa forskning kring andra etnoreligiösa grupper från mellanöstern. I mitt sökande efter tidigare forskning så har jag valt ut 3 artiklar ur tidskrifterna *Iran and the Caucasus* och *Numen*. Varav 2 av artiklarna kommer från *Iran and the Caucasus*. Dessa artiklar har jag valt ut eftersom jag anser att de är relevanta till min forskningsuppsats samt de teman och frågeställningar jag använt vid intervjuer av mina respondenter. Eftersom denna uppsats kan ses som en fortsättning på mitt tidigare arbete om mandeismen, har jag använt mycket av den tidigare forskningen som jag hittade till den tidigare uppsatsen.

1.6.1 - *Dissimulation or Assimilation? The Case of the Mandaean*

Charles G. Häberl

(Numen 2013)

Den första artikeln som fokuserar på mandeismen, är "Dissimulation or Assimilation? The Case of the Mandaean" publicerad i tidskriften "*Numen*". Charles G. Häberl använder mandeernas historia som grund för att belysa hur denna religiösa grupp har överlevt genom tiderna. I sin analys introducerar Häberl begreppet "religious dissimulation" som han använder för att förklara hur mandéer har lyckats bevara sin kulturella identitet. Häberl definierar "religious dissimulation" som "det medvetna döljandet av ens religiösa övertygelser". Enligt Häberl finns det många olika former av "religious dissimulation". Det kan handla om enstaka gömmanden och undanflykter av vissa aspekt inom tron till att helt och hållet förkasta och avvisa hela ens religiösa identitet för allmänheten, medans man i verkliga fallet håller sig trogen till sin religiösa övertygelse i hemlighet. Häberl menar att det finns många olika anledningar till varför "religious dissimulation" används. Det kan vara för att skydda sin egendom från diskriminerande beskattning, för att få en offentlig anställning, för att rädda liv eller för att helt enkelt undvika obehagliga situationer. Detta så länge ens religiösa tro kvarstår som sann och ren. Vidare menar Häberl att den religiösa dissimulationen kan ske på olika plan. Dessa plan kan vara situationella, kortsiktiga men även långsiktiga.

Den situationella dissimulationen menar Häberl sker i samband med religiöst motiverat våld och kan ses som en strategi för att undkomma konflikter. Denna situationella dissimulation kallar Häberl för "precautionary dissimulation". Den kortsiktiga och långsiktiga dissimulationen kan användas för att undkomma de tidigare nämnda problemen som att få offentlig anställning, skydda sin egendom eller liv. Häberl menar att i de fall där det har skett en långsiktig dissimulering, kan det ha pågått under flera generationer (Häberl 2013, s. 1).

Enligt Häberl har mandeismen överlevt i över 2000 år av existentiella hot genom att adaptera sig och forma sig till de förväntningar som finns av det samhälle de befinner sig i. Detta har skett genom olika strategier, bland annat genom att etablera interna tabuer och regler mot vissa beteenden som kan attrahera kontroverser. Bland annat har de förbjudit konvertiter in i religion, och då sluppit konflikter med etablerade religiösa auktoriteter. De har förbjudit bärandet av vapen, vilket resulterat i att de undkommer konflikter med etablerade sekulära auktoriteter. De har även etablerat regler runt konsumtionen av kött som hjälpt de undkomma konflikter runt boskap. Samt att de har förbjudit äktenskap med närliggande religiösa grannar som till exempel muslimer, judar och kristna. Trots att dessa strategier har existerat, argumenterar Häberl för att dessa etablerade strategier för att anpassa sin religion till omgivningen har börjat att dö ut och brytas ner. Detta på grund av att mandéer fortsätter att kämpa med sin överlevnad i den nya växande diasporan i västvärlden (Häberl 2013, s. 3).

1.6.2 - Ethno-Religious Communities: To the Problem of Identity Markers

Victoria Arakelova

Yerevan State University (Iran and the Caucasus 2010)

Den andra artikeln jag har valt att granska är "*Ethno-Religious Communities: To the Problem of Identity Markers*" av Victoria Arakelova och publicerad i tidskriften "*Iran and the Caucasus*". Denna artikel behandlar olika religiösa minoriteter från mellanöstern, bland andra mandéer, druser och aleviter. Artikelns huvudfokus angår dock yazidismen. Arakelova pekar på att det inte finns någon enskild faktor som självständigt kan definiera begreppet "ethnos" och som kan tillämpas på alla sammanhang. Olika faktorer, såsom språk, härkomst, sedvänjor, materiell kultur och ideologi, kan spela en avgörande roll eller inte spela en större roll alls. Dock anser Arakelova att det finns en aspekt som man kan räkna bort, nämligen

erkännandet att grupper anser sig själva vara "sådana" medan resten är olika (Arakelova 2010, s. 1).

Denna typ av självmedvetande definieras ofta som identitet. Trots att begreppen "identitet" och "etnicitet" ofta kan delvis täcka varandra menar Arakelova att etnicitet oftast är en del av identitet, speciellt i fallet av så kallad "komplex identitet" (Arakelova 2010, s. 2).

Enligt Arakelova är yazidismen ett av de mest illustrativa exemplen på etnoreligiösa identiteter. Här menar Arakelova att det är berättigat att beskriva en sammanhållning mellan yazidisk religiös identitet och yazidisk etnisk identitet. Eftersom religiösa praktiker är strikt knutna till den yazidiska gemenskapen, formar yazidismen och dess traditioner också identiteten hos utövaren. Samtidigt har yazidierna möjlighet att definiera vad yazidismen innebär för dem (Arakelova 2010, s. 3).

1.6.3 - The Mandaean's Religious System: From Mythos to Logos

Mehrdad Arabestani (2016 Iran and the Caucasus)

Den tredje och sista artikeln jag har valt att presentera är en publikation från tidskriften "*Iran and the Caucasus*" med titeln "*The Mandaean's Religious System: From Mythos to Logos.*" skriven av Mehrdad Arabestani. I artikeln utforskar Arabestani hur mandéernas emigration från Irak och Iran har påverkat deras kollektiva identitet. Arabestani talar om hur den globala spridningen av mandéer och etableringen av diasporor har bidragit till en förändring i det religiösa systemet, där anpassningar, rationaliseringar och kritiska tolkningar har lett till vad Arabestani beskriver som "pluralism" och "sekularisering" (Arabestani 2016, s. 1).

Arabestani anser att denna nya emigration som mandéerna upplevt har fört med sig nya identitetsutmaningar. De lever idag under hotet att bli utrotade, men inte på grund av våld från dominanta grupper av människor eller krig. Istället kommer detta hot av utrotning ifrån den assimilation som sker i de länder mandéer har emigrerat till. Arabestani menar att mandéer löper risk att glömma sitt språk, ritualer och traditioner samt kulturella historia (Arabestani 2016, s. 6).

En annan utmaning som tas upp av Arabestani är de utmaningar som rör de religiösa matreglerna. Enligt de mandeiska traditionerna får mandéer endast äta vissa typer av kött, som måste genomgå en religiös slaktsprocess. Kött från marknaden betraktas därför som ogiltigt. Att följa dessa matregler menar Arabestani kräver dedikation och disciplin. Oftast följs inte dessa matregler av vanliga familjer, istället följs de bara av speciellt religiösa personer samt prästfamiljer. Dock finner Arabestani en tradition hos de mer vardagliga hushållen där man sparar undan religiöst rena bordsservis och råvaror som man kan använda för att servera till de mer religiösa vänner och familj som kan komma på besök (Arabestani 2016, s. 8).

En annan utmaning som Arabestani belyser är konflikten runt det rinnande vattnet och dopet, som är en stor del av den mandeiska religiositeten. I artikeln tas särskilt problemet för den mandeiska diasporan i Sverige upp. Att genomföra dop vid flodbanken i kalla klimat är nästintill omöjligt, vilket har lett till att man överväger att bygga inomhuspooler. Detta har skapat oenigheter bland mandéer: vissa anser att stadsvatten kan användas, medan andra hävdar att vattnet måste vara rinnande. I samband med detta kopplar Arabestani utmaningarna med det rinnande vattnet i samband med det moderna livet, speciellt inom diasporan. Arabestani beskriver hur vissa mandéer, särskilt ungdomar, uttrycker frustration över att behöva ta sig till en flod för att utföra ritualer. Arabestani noterar att många unga känner att dessa traditioner är "gammalmodiga" och "inkompatibel med det moderna livet". Samma grupp av unga mandéer ger även uttryck för bekymmer kring förorenat vatten och hygien, vilket leder till en förespråkande för användningen av kranvatten istället (Arabestani 2016, s. 7).

1.7 - Teori

I detta kapitel kommer jag att redovisa för det teoretiska perspektivet jag har utgått ifrån i min analys. Jag har valt att utgå ifrån min egen framförda teori, nämligen *religiös passivism*. Denna teori har jag valt att arbeta fram, eftersom jag anser att den är bäst lämpad för de resultaten jag har hittat under mitt forskningsarbete.

1.7.1 - Religiös passivism - Adam Araibi

Religiös passivism är en social analytisk teori som jag själv har tagit fram under arbetet med denna forskningsuppsats. Som namnet pekar på fokuserar religiös passivism på ett fenomen hos unga människor, som främst tillhör en etnoreligiös folkgrupp, där de unga människorna har kommit att bli passiva till sin religiösa tillhörighet. Detta teoretiska ramverk bygger på att unga människor som tillhör en etnoreligiös folkgrupp vilken lever i diaspora blir passiva, alltså att de inte lägger någon vikt på att frångå sin religiösa tillhörighet, men inte heller att de väljer att dyka djupt in i den. Med det menar jag att de unga mandéerna inte väljer att lämna sin religiösa tillhörighet, men de väljer heller inte att fullt ut bli praktiserande och djupt pålästa om sin religiösa tillhörighet. De bryr sig helt enkelt inte om sin religiösa tillhörighet. Detta talar till exempel Arabestani om i sekulära länder. Detta kan ses främst i länder som Sverige där samhället är väldigt sekulärt och religion inte spelar en större roll i vardagen (Arabestani 2016, s. 6).

Denna teori bygger på mina iakttagelser i den studie som gjorts kring unga mandéer i Sverige och deras relation till mandeismen. Studien visar att unga mandéer inte känner en stark koppling till sin religion. Främst eftersom religionen inte spelar en viktig roll i deras liv, samt att religionen i sig inte är tillräckligt stor för att kunna bemöta den dagligen i samhället. En annan faktor till denna religiösa passivism är att den etnoreligiösa gruppen har traditioner och riter som inte går att uppehålla i det samhälle de lever i, antingen på grund av juridiska skäl eller på grund av naturliga faktorer. Ett exempel på detta är svårigheterna som den mandeiska folkgruppen bemöter pratar Arabestani om, där han tar upp bland annat svårigheter gällande lagar runt slakt, eller tillgång till floder och rinnande vatten för dop (Arabestani 2016, s. 7-8).

1.7.2 - Varför Religiös passivism och inte sekularisering

Trots att det finns många forskare som har studerat minoritetsgrupper och lagt fram många teorier gällande dessa grupper så har jag ansett att den teorin som passar min egna forskning

bäst är religiös passivism. Ett exempel på en teori som man skulle kunna anse passar in är Arabestanis teori om "pluralism" och "sekularisering" (Arabestani 2016, s. 1).

Medan denna teori kan stämma överens med vissa delar av resultatet så anser jag inte att det passar in i helhet runt studien. Arabestani pratar exempelvis om hur unga mandéer löper risk att glömma bort sina traditioner och kulturella historia (Arabestani 2016, s. 6). Medan det är något som absolut märks av i studien så finns det aspekt av Arabestanis teori som inte passar in på resultatet jag har hittat.

Arabestani beskriver till exempel hur unga mandéer uttrycker en frustration över att behöva ta sig till en flod för att utföra ritualer. Samt en oenighet om huruvida kranvatten får eller inte får användas i religiösa sammanhang (Arabestani 2016, s. 7). Det är inte något som i större utsträckning har märkts av i studien eller hos respondenterna. Respondenterna visar inget tydligt förakt mot traditionerna, inte heller visar de någon större diskussion kring kranvatten.

Främst talar Arabestani för att unga mandéer anser mandéismen att vara "inkompatibel med det moderna livet", även detta märks inte av hos respondenterna (Arabestani 2016, s. 7). Många av respondenterna anser inte att de är troende, men håller fortfarande kvar i de traditioner de är vana vid. Alltså anser inte jag att detta faller under Arabestanis sekulariseringsteori.

1.8 - Metod

Denna uppsats bygger på en kvalitativ intervjustudie. Denna metod har jag valt att använda mig av eftersom studiens syfte är att få en djupare förståelse för de unga mandéernas förhållning till sin religion. Med ett fokus på en kvalitativ forskningsmetod kan jag få ut en mer tydlig och fördjupad bild av de svaren mina respondenter ger. I samband med att forskningen sker utifrån en semistrukturerad intervju, ger det mig chansen att beröra de ämnena och temana som studien berör, utan att hindra mina respondenter i deras svar. Det ger mig också chansen att fördjupa mig och ställa följdfrågor utifrån vad respondenterna svarar (Bryman 2017, s. 466-467).

Jag har använt mig av en semistrukturerad intervju. En semistrukturerad intervju innebär att jag använt mig av en färdig lista av ämnen och teman att diskutera med mina respondenter. Men istället för färdiga frågor utgår man ifrån ett få par huvudfrågor som jag ställer följdfrågor om och dyker djupare in beroende på de olika respondenternas svar. Jag använder mig alltså av olika följdfrågor för att utveckla respondentens svar och tankar kring ämnet (Denscombe 2018, s. 269).

Anledningen till att jag har valt en semistrukturerad intervju är för att jag vill ha vissa förbereda frågor när det kommer till ämnen och teman som jag vill ha svar på. Men samtidigt vill jag ge frihet till respondenterna att utveckla och fördjupa sig inom ett visst ämne (Denscombe 2018, s. 269).

Jag har intervjuat 11 olika respondenter som varierar i kön och ålder mellan 16 till 23, de alla ansåg sig vara mandéer av olika grad. Med dessa intervjuer vill jag få en djupare förståelse för hur unga mandéer förhåller sig till sin religion samt vad de kan om den. Majoriteten, men inte alla respondenter är födda i Sverige. Dock har alla respondenter en stark koppling till Sverige då de spenderat majoriteten av sitt liv här. Vid insamlingen av materialet har jag valt att använda mig av ljudinspelningar av intervjun, som jag sedan transkriberar. Dessa transkriberingar och ljudfiler använder jag sedan för att kunna gå tillbaka till i resultat- och analyskapitlet. Både transkriberingarna och inspelningarna har jag lagrat i en egen mapp på google drive där namnen på varje fil även är anonymiserad (Denscombe 2018, s. 285).

1.8.1 - Urval

Det urval jag har valt att använda är att enbart utgå ifrån personer som anser sig själv vara mandéer och som är under 30 år gamla. De ska även ha spenderat majoriteten av sitt liv i Sverige. Detta urval har jag valt eftersom studien fokuserar på hur de unga förhåller sig till mandeismen i Sverige. Därför är det viktigt att de har spenderat majoriteten av sitt liv i Sverige och att de inte är allt för gamla. Jag har intervjuat 11 respondenter av både kvinnligt och manligt kön, mellan åldrarna 16 och 23 (Denscombe 2018, s. 60).

Åldersspannet har jag valt eftersom jag ansåg det viktigt att de fortfarande var unga vuxna och inte har haft mycket eller någon kontakt med mandeismen utanför Sverige, detta i samband med att de har levt majoriteten av sitt liv i Sverige (Denscombe 2018, s. 63).

Det var även viktigt att få in en blandning av både manliga och kvinnliga respondenter eftersom att det ger studien en insyn på både kvinnligt och manligt perspektiv. Av mina 11 respondenter var det 4 kvinnor och 7 män (Denscombe 2018, s. 63).

Sättet jag har valt att hitta dessa respondenter är genom en kombination av både snöbollsmetoden samt bekvämligheturval i form av en blandning av olika sociala medier där jag har lyckats nå ut till olika mandeiska grupper och frågat efter intresserade unga mandéer som kan tänka sig att ställa upp på intervjuer (Denscombe 2018, s. 70-72).

1.9 - Etiska överväganden

Eftersom denna studie fokuserar på intervjuer med specifikt unga människor var det en del etiska överväganden jag behövde väga in. Vid varje intervjutillfälle har respondenterna fått information om studien och hur deras information kommer att behandlas, nämligen helt anonymt och enbart i syftet att användas inom denna studie. De har sedan antingen fått skriva på ett anonymiseringskontrakt om intervjun hölls i person, eller godkänna kontraktet muntligt om intervjun hölls digitalt (Denscombe 2018, s. 438, 443).

En viktig punkt för det etiska övervägandet var att varje respondent förstod vad de accepterade, därför har jag även valt att inte ha allt för unga respondenter i intervjuerna. Den yngsta respondenten var 16 år gammal och studerar på gymnasiet. När det gäller de omyndiga respondenterna har även ett kort samtal för godkännande hållits med föräldrar, dock inget kontrakt signerat eller muntligt godkännande inspelats från föräldrarna. Den omyndiga respondenten har självklart gett sitt muntliga godkännande och likt de andra respondenterna finns detta inspelat (Denscombe 2018, s. 438, 446).

Det har varit extra viktigt för mig att vara försiktig med att inte ha med allt för unga personer i studien, både på grund av religiös och spirituell förståelse men även för att hålla mig till forskningsetiska regler. Som ovan nämnt så har den yngsta deltagande varit 16 år gammal. Vilket jag har ansett vara så lågt som jag har varit okej med att ha med i studien då denna studie fokuserar på unga mandéer, men vill att studien inte ska lägga fokus på barn.

2.0 - Resultat

För detta forskningsarbete intervjuades 11 stycken respondenter individuellt. De blev alla ställda samma huvudfrågor som tas upp i intervjuguiden, för att sedan fortsätta in i en nästan öppen diskussion runt ämnena och därför sades det väldigt mycket olika saker från olika respondenter. Det finns också många likheter mellan de olika respondenternas erfarenheter. Jag kommer i analyskapitlet att gå igenom likheter och skillnader, men innan detta presenteras först en beskrivning av varje enskild respondent och kortfattat vad som har sagts under respektive intervju.

Respondent 1 - Arvid

Den första respondenten är en 16-årig man, som vi kan kalla Arvid. Arvid studerar just nu på gymnasiet och jobbar samtidigt inom restaurangbranschen. Arvid anser sig själv vara en mandé. Han berättar att han själv kommer ifrån en relativt icke-religiös familj. Men samtidigt har de hållit kvar i traditionerna och därmed så kan han en del om sin religion som han har fått lära sig från sin familj. Dock erkänner Arvid att han inte kan allt för mycket om sin religion och kultur, för det mesta eftersom han i ung ålder inte riktigt brydde sig. Han nämner dock hur han idag skulle kunna lära sig själv mer genom att läsa på om mandeismen men att han känner sig för lat för det.

Arvid beskriver inte sig själv som religiös, för honom är benämningen mandé något kulturellt, det är en historia han delar med andra mandéer mer än vad det är en religiös övertygelse. Dock finns det fortfarande traditioner med religiös betydelse som han och hans familj håller kvar vid. Han beskriver hur han är döpt flera gånger, dock att senaste gången var flera år sedan. Han beskriver hur han varje år firar både stora och små högtider med sin släkt och familj. Denna aspekt av religionen tycker han om väldigt mycket, dock erkänner han att han inte försöker att hålla i någon annan del av religionen. Han följer inte matreglerna, han ber inte och han har inte läst den heliga boken.

Respondent 2 - David

Respondent 2 är en 20-årig man som vi kan kalla David. David studerar till företagsekonom på ett universitet. På fritiden gillar han att vara med vänner men beskriver hur han nu lägger

allt sitt fokus på pluggandet. David beskriver sig själv som en mandé. Dock anser han själv att han inte riktigt har mycket kunskap om religionen. Han beskriver hur han vet att det är en liten religion från Irak och att det inte finns många mandéer kvar men att han inte vet exakt hur det ser ut idag.

När David beskriver sin religiositet förklarar han att han är mandé på grund av att hans föräldrar är mandéer. Det är inget han riktigt har valt, utan mer fått det tilldelat till sig vid födsel och uppväxt. Han förklarar hur han relaterar mest till den religionen eftersom den alltid har varit där i hans uppväxt. Dock anser han inte sig själv som religiös, detta på grund av att hans föräldrar och närliggande släkt inte har varit så värst allvarligt religiösa under hans uppväxt. Samtidigt beskyller han bristen av information och utåtriktade verksamheter från prästerna och religiösa ledarna.

Respondent 3 - Johanna

Respondent 3 är en 22-årig kvinna som vi kan kalla Johanna. Johanna pluggar på komvux och jobbar samtidigt i restaurangbranschen. Hon har även en katt hemma som hon gillar att ta hand om. Johanna anser sig själv vara mandé, hon anser att hon själv har en väldigt grundläggande koll på religionens historia men att hon har svårt med de praktiska delarna som till exempel högtider och traditioner.

Johanna skulle inte anse sig själv vara en religiös mandé, hon klassificerar sig själv som agnostiker. Hon berättar hur hon själv inte förhåller sig alls till mandeismen eller några av de traditioner och högtider hon känner till. Hon berättar att ingen i hennes familj var religiös alls när hon växte upp förutom hennes mamma, som Johanna anser missbrukar religionen till en extrem nivå. Johanna berättar hur hon själv endast väljer att fira den största högtiden, *karsa*, och det gör hon för att hon känner en viss tvång från familjens sida, men samtidigt beskriver hon hur hon kan tycka att det är kul att ta lite ledighet och träffa familj och släkt för den högtiden.

Respondent 4 - Lina

Respondent 4 är en 23-årig kvinna som vi kan kalla Lina. Lina studerar just nu till fullstack utvecklare på yrkeshögskola. Lina anser sig själv vara mandé, men erkänner att hon inte anser

sig själv veta mycket om religionen. Hon berättar hur hon vet att det är en gammal religion som funnits länge och att det inte finns många mandéer kvar. Hon berättar också att hon vet om hur det ser ut när det gäller vissa högtider och traditioner samt den heliga skriften.

Lina anser sig själv religiös men inte jätte religiös. Hon anser att hon är så troende som hennes levnadsvillkor tillåter henne att vara. Hon förklarar att hennes religiositet är mer som en privat relation med gud, medan hon försöker följa de religiösa reglerna som går lättast att följa i Sverige. Hon beskriver hur hon har lärt sig ett par fraser som hon kan använda för att be innan hon går och lägger sig, men att hon inte ber mer än så.

Respondent 5 - Liam

Respondent 5 är en 22-årig man som vi kan kalla Liam. Liam beskriver sig själv som en andra generationens invandrare, vars föräldrar är från Irak. Han beskriver hur han växte upp i Stockholmsförort och inte anser att sin uppväxt har varit särskilt onormal. Liam beskriver hur han har en grundläggande förståelse för vad mandeismen är. Han förklarar att han vet var religionen kommer ifrån ursprungligen samt hur stor den är. Han beskriver samtidigt hur han vet att det finns en stort spirituellt aspekt inom mandeismen.

Liam förklarar hur han inte är religiös alls. Han beskriver att den enda kopplingen till mandeismen han har, är att han föddes som mandé. Han beskriver hur han inte tror på varken gud eller följer någon av traditionerna eller högtiderna. Istället anser han att han är mandé enbart på grund av den etnoreligiösa aspekten av mandeismen.

Respondent 6 - Maja

Respondent 6 är en 18-årig kvinna som vi kan kalla för Maja. Maja är en social tjej som läser sambeteende med inriktning psykologi på gymnasiet just nu. På fritiden gillar hon att spendera tid med familj och vänner. Maja beskriver att hon inte riktigt kan mycket om religionen, utan att hon istället har lärt sig hur hon ska beskriva den när folk frågar om den. Hon beskriver hur hon vet om religionens ursprung och att man inte kan konvertera in i religionen. Hon berättar även att de högtider hon känner till, känner hon till genom att hon firar dem tillsammans med sin släkt.

Maja beskriver att hon inte är jättereligiös, mest på grund av att hennes familj aldrig har varit religiösa. Hon beskriver hur endast hennes äldre farfar är religiös, medans ingen annan i familjen är allvarligt religiös. Dock beskriver hon hur hon kan fira vissa högtider av ren tradition. Hon förklarar att mandeismen är mer en kultur för henne än en religion.

Respondent 7 - Nils

Respondent 7 är en 19-årig man som vi kan kalla Nils. Nils studerar till gymnasielärare i ämnet idrott. Under sin vardag tycker Nils om att träna och umgås med kompisar. Nils anser sig själv vara mandé men att han personligen inte har fått lära sig så mycket om religionen. Det han har fått lära sig om religionen har han fått av sina föräldrar. Men han erkänner också att mycket av det han lärt sig har han glömt bort. Dock beskriver han att han har en relativt bra förståelse för grunderna av religionen. Alltså hur han har fått lära sig att en mandé ska bete sig och ha för värderingar.

Nils förklarar hur han inte är religiös alls, utan att han endast följer de traditioner som hans föräldrar följer av ren vana. Han vet inte exakt när högtiderna är utan får denna information av sina föräldrar och därmed firar tillsammans med dem. Han beskriver även hur han på senare tid har blivit mer intresserad av religionen och därmed har börjat fråga sina föräldrar om mer information för att lära sig.

Respondent 8 - Rasmus

Respondent 8 är en 23-årig man som vi kan kalla Rasmus. Rasmus har nyss tagit sin kandidatexamen inom företagsekonomi, och har startat ett eget företag. På fritiden gillar han att spela spel och träna samt vara med flickvännen, vänner och familj. Rasmus beskriver hur han har fått lära sig en del om mandeismen, för det mesta genom sin far. Han beskriver att han vet om att det inte är en stor religion samt var den kommer ifrån ursprungligen. Han beskriver även hur han känner till ett par traditioner och högtider men inte alla.

Rasmus beskriver sin relation till religionen som väldigt svag. Han beskriver hur han själv faktiskt inte bryr sig alls om religionen. Han känner att han inte låter religionen påverka hans liv på något sätt, han ber inte eller följer några speciella matregler. Han beskriver dock hur han kan fira den största högtiden men att han inte ser det som religiöst utan mer som en tid att

vara med familjen. Han förklarar också att han är döpt men att det bara har skett en gång och att han inte minns så mycket av det.

Respondent 9 - Simon

Respondent 9 är en 23-årig man som vi kan kalla Simon. Simon studerar för tillfället på universitet och planerar att flytta för ett jobb när han är klar med sin utbildning. Simon anser sig själv vara mandé enbart genom sina föräldrar och för det mesta genom sin far. Simon beskriver hur han inte fått lära sig så mycket om religionen eftersom det endast var hans far som egentligen var relativt religiös i hans omgivning. Han beskriver hur han inte vet mycket alls om religionen förutom vem som är den främsta profeten. Han har också lärt sig nu på senare tid genom egen utforskning att religionen är väldigt hemlighetsfull om sin information.

Simon förklarar att han egentligen inte känner någon koppling till mandeismen utan att det bara är något han har genom sin familj. Han förklarar hur han egentligen inte skulle kalla sig själv mandé i vardagen eftersom att han inte kan något alls om religionen eller traditionerna. Samtidigt känner han att han inte har något större koppling till mandeismen längre eftersom han flyttat hemifrån och därmed inte ens har den mandeiska kopplingen han brukade ha runt sig.

Respondent 10 - Selma

Respondent 10 är en 19-årig kvinna som vi kan kalla för Selma. Selma studerar på universitet till socionom. Innan det bodde hon med sina föräldrar och sin lillasyster. De alla kom till Sverige när hon var 4 år gammal. Selma tycker om att jobba, läsa och vara ute och umgås med kompisar. Selma anser sig själv vara mandé. Selma beskriver hur hon kan en del om mandeismen eftersom hon växte upp med en familj som utövade religionen och har därmed lärt sig det hon kan. Hon beskriver hur hon känner till religionens ursprung, olika högtider, traditioner samt varför de är viktiga.

Selma beskriver hur hon är troende men inte jättereligiös. Hon beskriver att hon försöker göra det hon kan när det kommer till religionen. Exempel på detta är att hon firar de största

högtiderna samt att hon fastar under den period som det krävs att man fastar. Hon beskriver även att hon döptes när hon var yngre men att det inte har hänt på närmare 10 år.

Respondent 11 - Zigge

Respondent 11 är en 21-årig man som vi kan kalla för Zigge. Zigge studerar just nu på en högskola till ekonom. Zigge anser sig själv vara mandé men att han inte är jätte påläst om mandeismen. Han anser sig själv inte kunna för mycket om mandeismen men att han har en grunduppfattning för de regler och den princip och moral han ska följa. Han beskriver också hur han vet lite om den mandeiska praktiken, främst dopet.

Zigge beskriver hur han är religiös men att det kan variera hur mycket han följer religionen. Han beskriver hur han kan ett par fraser som kan användas som böner som han väljer att använda vid olika tillfällen. Han berättar även om hur han väljer att följa vissa matregler men inte andra. Han förklarar att han kan fira vissa av de större högtiderna men att han inte firar eller utövar alla högtider. Han förklarar att för honom är mandeismen mer som en kultur som han växt upp i och därför känner tillhörighet i.

3.0 - Analys

I detta kapitel kommer jag att jämföra, analysera och visa på likheter och skillnader mellan de olika respondenternas svar utifrån de olika teman som intervjuerna har berört samt uppsatsen utgår ifrån. Analysen är uppdelad i olika delkapitel, varav varje delkapitel utgår ifrån en av de olika frågeställningarna som presenterades i frågeställningskapitlet. Varje delkapitel kommer att presentera hur varje respondent upplever varje delfråga samt vad för likheter och skillnader det finns mellan deras upplevelser och svar i intervjuerna. I samband med detta kommer jag att koppla respondenternas svar med det teoretiska ramverk jag har valt att utgå ifrån. Där kommer jag att se huruvida respondenternas svar stämmer överens med religiös passivism.

3.1 - ”Vad vet unga mandéer om mandeiska ritualer och högtider?”

Arvid förklarar hur han känner till det han kallar för *Eid* och refererar till den största högtiden inom mandeismen. Han beskriver hur den firas från och med den 16e Juli. Arvid berättar hur den firas genom att man inte går ut och att man måste bland annat dricka vatten från flaskor och inte direkt från kranen. Det han beskriver är alltså synonymt med det mandeiska nyåret *Dihwa raba*. Utöver det han kallar för *Eid* eller stora *Eid* förklarar Arvid hur han känner till att man av ren tradition inte ska äta kött på söndagar och att det finns en till högtid under året som kan ses som en fasteperiod där man under en vecka inte får äta djurprodukter. Han beskriver även hur han känner till att dopet är något stort och viktigt, både i samband med högtider men även andra ritualer som till exempel giftermål.

David beskriver även hur han känner till *Karsa*, så som den Stora *Eid* kallas, men han beskriver också hur han känner till att den firas på grund av att man anser att änglarna inte är närvarande på jorden och att de därför inte kan skydda mandéer. Därför ska man spendera 2 dygn i karantän hemma med familjen och hjälpas åt med att skydda varandra. Han påpekar dock att förståelsen för varför högtiden firas är något han har lärt sig väldigt sent, som ung var högtiden en tid att spendera med familjen och släkt för att ha det roligt och trevligt. Han nämner inte att han känner till andra högtider.

Johanna beskriver att hon inte känner till mycket om religioner men att hon vet att det finns en stor högtid som kallas för *Karsa*. För den ger hon samma förklaring som David har gett, att änglarna inte kan skydda människan och därför måste man stanna hemma. Johanna beskriver dock även att hon känner till att det finns ett mandeiskt nyår som hon inte vet exakt varför eller när det firas. Johanna berättar även avslutandes med att hon känner till en högtid som inte vet namnet på eller när det firas. Endast att hon vet att den firas genom att stanna uppe sent med en bricka som innehåller mat, bröd, nötter och blommor samt rökelse. Och att man efter kvällen, i samband med högtiden, skulle kasta hela brickan i sjön. Johanna beskriver också hur hon känner till att det finns dop inom mandeismen som är starkt kopplat till religionen. Hon beskriver hur man kan döpa sig flera gånger under sin livstid och att det förekommer många böner under dopet och att man kommer närmare Gud genom dopet.

Lina börjar genom att berätta om att hon känner till en högtid där man inte får äta kött på en vecka. Hon går sedan vidare och förklarar hur de brukar döpa sig i samband med att en viktig högtid påbörjas för mandéerna. Lina syftar på högtiden *Karsa*. Hon berättar om hur de alla går och döper sig tidigt på morgonen, för att sedan bli inlåsta i ungefär en och en halv till två dagar. Även Lina ger förklaringen av att det firas för att jordens änglar inte befinner sig på plats för att beskydda mandéer, därför måste man stanna hemma. Hon går vidare till att beskriva en högtid där man ska enligt traditionerna äta ris med yoghurt samt en annan högtid där man traditionellt ska äta en dadelboll och be samtidigt som man äter den. Hon berättar dock tydligt att detta är två högtider hon inte brukar fira utan bara känner till. Lina beskriver också att man inom mandeismen döper sig minst en gång om året i samband med *Karsa*.

Liam beskriver hur den enda högtiden han känner till är just *Karsa*, han beskriver hur han har tydliga minnen av att den är väldigt tydligt kopplad till dopet. Han beskriver hur han minns att man tidigt på morgonen skulle följa med till en dopplats. Då skulle man sätta på sig rituella kläder och bli döpt av en präst för att sedan vara hemma och spendera tid med familjen.

Maja berättar hur hon inte känner till många högtider, dock berättar hon om hur dopet är en central del av många olika högtider och viktiga moment inom mandeismen. Hon berättar att hon tydligt minns ritén, hur hon fick ta på sig vita kläder som hennes mormor hade sytt och att de sedan skulle få läsa en mängd böner medan man hade ett blad som man gömde undan i håret. Som avslutning skulle man dricka vatten. Hon berättar även, likt de tidigare

respondenterna, att hon känner till högtiden *Karsa* och hur man skulle stanna hemma under en 2 dagars period där man spenderar tid med familjen. Hon berättar att även hon har fått höra att det har med änglarna och att man inte har beskydd av dem och därför måste man vara hemma.

Nils berättar hur han inte fått lära sig allt för mycket om de olika högtiderna trots att hans föräldrar anser sig själva vara troende. Han förklarar att han känner till just *Eid* och att det är en högtid där man ska stanna hemma med familjen och äta speciell mat. Just vilken mat specificerar han inte utan förklarar att det bara är en tradition som han känner till.

Rasmus förklarar att han känner till att det finns en mängd olika högtider, han berättar hur han tror att den största och kändaste är *Karsa*, vilket man firar med familjen genom att stanna inomhus i ett dygn. Han berättar även hur den brukar kallas för stora *Eid*, men att det också finns en högtid som kallas för lilla *Eid*, dock förklarar han inte vad det är för högtid. Han beskriver även hur han vet om att det finns en viktig ritual som är dopet, och att man då ska vara vid en sjö och doppa huvudet i vattnet för att sedan äta en brödbit som man får av prästen. Han nämner även att han vet att denna ritual sker inte enbart i samband med högtider utan även vid giftermål.

Simon berättar hur han aldrig haft ett intresse för att lära sig om sin egen religion, den enda högtiden han känner till och minns är en högtid vars beskrivning passar in på *Karsa*. Dock använder han inte det namnet. Han beskriver hur han känner till en högtid som gick ut på att sitta hemma med familjen och att det var särskilt viktigt att se till att ingen skadar sig. Detta kan man anta är *Karsa*, då den faller in under de andra respondenternas beskrivning om hur högtiden handlar om familj och att beskydda varandra. Simon nämner att han känner till att dop är väldigt viktigt inom mandeismen men att han inte vet eller minns varför, eller hur det brukar utföras.

Selma berättar hur hon känner till att det finns en del olika högtider samt fastetider. Hon beskriver att det finns olika högtider som går ut på att fasta, dock beskriver hon att det inte är en hård fasta från all mat utan att det handlar om att fasta från djurprodukter och liknande. En av de högtiderna som hon vet är en av sådana fasta perioder är den lilla *Eid*, hon berättar även hur högtiden sträcker sig utöver flera dagar och att den tar plats i april. Hon beskriver även hur hon känner till att *Karsa* finns och att den även brukar kallas för "Stora *Eid*". *Karsa*

beskriver hon som en period där änglarna inte finns för att beskydda oss människor på jorden och därför ska man spendera 36 timmar genom att vara hemma med familjen. Hon beskriver hur det finns olika nivåer till att fira *Karsa*, och att de mest hängivna inte ens tar vatten från kranen utan har renat vatten förberett istället. En annan högtid hon nämner är *Benje*, vilket hon förklarar är en annan fastehögtid som pågår i upp till 5 dagar och att det är viktigt att man döper sig i samband med *Benje* som högtid. Selma beskriver även att det inom mandeismen är väldigt viktigt med dop och att man ska döpa sig i samband med varje *Eid*. Hon berättar att man ska utföra dopet i rinnande vatten medan man har på sig vita kläder, hon lägger även särskild tyngd på att det är prästen som utför dopet i samband med högtiderna.

Zigge berättar hur han vet att det finns en högtid som kallas för lilla *Eid*, men att han glömt varför den firas. Han nämner sedan hur han känner till *Karsa*, och att den firas på sommaren. Han förklarar dock *Karsa* på ett sätt som de tidigare respondenterna inte gjorde. Temat av änglarna finns kvar, dock beskriver han hur det enligt mandeisk tradition var under *Karsa* som Gud skapade världen och att änglarna åker upp till gud för att berätta om människornas synder. Det är just därför det är viktigt att döpa sig i samband med högtiden för att rensa sina synder innan änglarna går upp till gud. Dopet berättar han är något som ska utföras i rinnande vatten medan man är klädd i vita plagg och att det är varje söndag som man ska döpa sig men att det oftast inte går och därför döper folk sig i samband med högtider för det mesta.

Vi kan se utifrån vad respondenterna har berättat, att högtiderna är ett ämne där unga mandéer har väldigt olika nivåer av kunskap. Utifrån vad respondenterna själva berättar verkar det råda stor okunskap om högtiderna. Den största högtiden, *Karsa*, verkar alla känna till och ha erfarenhet med. Dock skiljer sig anledningarna till varför det firas, om personen ens vet varför det firas. De andra högtiderna, trots att majoriteten av respondenterna vet om att de existerar, verkar inte anses vara lika viktiga att veta och känna till. Men även när det kommer till just *Karsa* verkar informationen runt högtiden skilja sig mellan familj och familj. Det verkar råda oenighet bland respondenterna om exakt hur länge *Karsa* firas, där varierar tiderna med ungefär en halv dags tid. Respondenterna pekar på att det kan firas mellan 1,5 till 2 dagar.

Majoriteten av respondenterna nämner även hur de känner till andra högtider men att de inte minns dem eller att de inte vet när och varför de firas. Den största enigheten som går att hitta hos de unga mandéerna är runt vikten av just *Karsa* och dopet i samband med de olika

högtiderna. En annan enighet bland de unga mandéerna som jag kunde hitta var en gemensam form av religiös passivism. De alla vet och känner till att de är mandéer, de vet om att det finns högtider de inte känner till men nästan ingen visar intresse i att faktiskt lära sig om det, även om de kallar sig själva för religiösa eller att de håller kvar i traditionerna.

En annan stor enighet som verkar finnas hos de unga mandéerna är vikten av dopet. Alla respondenter förutom David berättar hur de känner till dopet och att det är något som de vet är viktigt. Dock så varierar informationen kring när en mandé ska döpa sig.

3.2 - "Hur ser de på sin kunskap om mandeismen?"

Arvid berättar hur han själv inte anser sig vara så kunnig inom mandeismen, han förklarar hur han känner till att det finns en rad olika profeter, varav en av dem är Maria (jungfru Maria) samt Johannes döparen. Som nämnt i det tidigare delkapitlet nämner Arvid också ett par olika högtider. Han nämner även att han känner till vart religionen kommer ifrån från första början samt att folket har gått igenom ett folkmord. Dock anser han inte sig själv vara påläst eller kunnig inom mandeismen, detta eftersom han förklarar att han inte växte upp som religiös och därför aldrig hade ett intresse för att lära sig mer. Han berättar hur hans familj inte varit så "jättereligiös" och därför har han inte fått lära sig. Samtidigt erkänner Arvid att han inser att han skulle kunna använda sig av internet men att han känner en viss lathet runt religionen och att han inte orkar ta sig runt denna lathet för att lära sig mer.

David berättar hur han anser att han själv inte har mycket kunskap om religionen, men att han vet att den härstammar från södra Irak och Iran. Han berättar också att han tror att det finns ungefär mellan 300 tusen och 500 tusen medlemmar. Han berättar att det han vet om religionen har han fått lära sig av sina föräldrar eftersom han har växt upp i ett mandeiskt hushåll. David förklarar hur han inte kan allt för mycket eftersom att hans familj inte varit allt för besatta av religionen, han berättar att det endast var hans farmor i familjen som var väldigt religiös. Därför låg fokuset på vad han lärde sig om mandeismen mer på religionens baser och hur han borde leva som person. En annan anledning David tar upp till varför han själv inte är så kunnig inom religionen är den begränsade åtkomsten till information. David beskyller prästerna, han anser att man inte ser prästerna lika ofta som man borde, utan att det endast är vid dop och begravningar. Enligt David skulle han kunnat lära sig mer om sin religion om prästerna skulle vara mer utåtgående till den mandeiska ungdomen.

Johanna beskriver hur hon kan en hel del om mandeismen. Till stor del eftersom att hon själv växte upp med en väldigt religiöst praktiserande moder. Hon berättar i intervjun hur hon kan en del om olika aspekter av religionen men att hon inte riktigt vet vad hon kan nämna när det gäller frågor om religionen allmänt. Istället visar hon sin kunskap om religionen när vi diskuterar specifika aspekter av religionen. Hon berättar tydligt om vilka högtider hon känner till samt varför de firas, hon berättar om andra ritualer och viktiga moment i religionen. Samtidigt erkänner hon att hon egentligen har glömt bort mycket av det hon har lärt sig, främst på grund av att hon inte finner ett intresse i religionen. Det hon kan och minns har hon fått genom att observera sin religiöst praktiserande moder.

Lina förklarar att hon inte kan mycket om de religiösa aspekter, istället kan hon mer om det kulturella och hur det är att leva som en mandé. Hon förklarar att hon har en förståelse för det grundläggande inom religionen som till exempel att Johannes döparen är en profet inom religionen och att den heliga skriften kallas för *Ginza Rabba*. Hon berättar även att hon känner till att det finns olika traditioner och högtider samt olika matregler. Hon visar en praktisk förståelse för dopet genom att beskriva exakt hur det går till. Hon berättar att det hon har lärt sig har hon lärt sig genom sin familj. Hon berättar att hon själv inte är väldigt praktiserande men att hon har släktingar som hon observerat, vilket är varför hon har förståelse för hur mandéer lever men inte djup kunskap om det spirituella och religiösa aspektet.

Liam berättar att han har svårt för att veta hur mycket han själv kan om religionen. Han berättar att eftersom han föddes och växte upp i Sverige, men att hans familj var irakiska mandéer har han svårt att skilja på vad som, under hans uppväxt, har varit mandeiskt och vad som har varit irakiskt. Dock förklarar han att han vet om att religionen är en etnoreligiös religion och att det finns en hel del spirituella aspekt inom religionen. Han vet om att det finns olika högtider och traditioner men han trycker hårt på att det för honom är svårt att se skillnad på irakisk och mandeiskt. Han berättar dock att det finns ett par grejer som han vet om att hans föräldrar har lärt honom är specifikt mandeiska. Exempel han tar upp är bland annat en maträtt som består av anka och att man ska leva ett pacifistiskt liv. Han berättar att han aldrig varit religiös och att hans föräldrar aldrig tvingat honom till att lära sig, dock har han alltid haft förståelse för att han är en etnisk mandé och därför har han lärt sig en del om

mandeismen. Dock erkänner han också att det aldrig har varit något han brytt sig om så mycket.

Maja berättar att hon har en relativt grundläggande förståelse för religionen. När hon blir frågad vad det är hon kan om religionen, förklarar hon att hon inte skulle anse sig som kunnig inom religionen utan har tillräckligt med kunskap för att kunna förklara om religionen för någon som aldrig hört talas om den. Under intervjun berättar hon om de olika aspekter av religionen hon känner till, som till exempel olika traditioner och högtider samt olika kulturella aspekter. Hon berättar att hon fått lära sig det hon kan genom sin familj, dock har de aldrig varit allt för religiösa och därför har hon lärt sig mindre än vad hennes föräldrar lärde sig i sin uppväxt. Hon erkänner själv att hon har "bristande kunskap" om mandeismen.

Nils berättar att han själv inte anser att han kan mycket om mandeismen. Det han kan om religionen har han fått lära sig av sina föräldrar och även då har han inte fått lära sig mycket. Han tillägger även att han har glömt majoriteten av det han har fått lära sig. Han förklarar att det han kan om religionen och kulturen runt mandeismen är för det mesta de värderingar och principer som han lever med och har fått lära sig av sina föräldrar. Och även där tillägger han att det aldrig har varit strikta regler som hans föräldrar har fått honom att följa, istället har det varit mer som riktlinjer för hur han borde leva sitt liv, där respekt för andra och sig själv har varit bland det viktigaste. Dock nämner Nils att han på senare tid har blivit mer intresserad av att lära sig mer, fast han inte tagit några aktiva steg för att lära sig mer om sin religion och kultur. Istället berättar han hur han valt att lägga mer vikt på familjen och lära sig genom att spendera mer tid med sina föräldrar och låta dem lära honom om högtiderna under tiden de firas.

Rasmus förklarar hur han har fått lära sig en del om religionen från sin far, men även från att hans familj är mandéer, trots att de inte är allt för religiösa. Han har fått lära sig grunderna, som till exempel var religionen härstammar ifrån samt vad de viktigaste högtiderna är. Men utöver det erkänner Rasmus att han inte riktigt kan för mycket eftersom hans familj inte är aktivt religiösa. Han förklarar även att han inte haft ett intresse för att lära sig om sin religion och kultur förrän nu i 22-årsåldern. Därför erkänner han att han kanske i framtiden kommer att ha en bättre kunskap och starkare relation till religionen men att han för tillfället inte har det.

Simon erkänner att han inte har en stark koppling till religionen. Likt de tidigare respondenterna berättar han hur han endast känner en koppling till mandeismen tack vare sina föräldrar. Här tillägger han även att det endast har varit hans far som visat någon form av religiös tendens, hans mor, berättar han, har under hans uppväxt varit väldigt neutral till religionen. Han berättar att han har några vaga uppfattningar om religionen men att det enda han egentligen vet om religionen är att det är Johannes döparen som är en profet inom religionen. Han förklarar att han aldrig haft intresse för religionen och aldrig riktigt velat lära sig mer. Dock tillägger han att han på senare tid har tänkt på att lära sig mer, tack vare att hans sambo börjat undra om hans religion och därför vill han kunna besvara hennes frågor.

Selma berättar att hon har en del kunskap om religionen. Hon förklarar att hon har växt upp i ett hushåll som praktiserar mandeismen och att hon under sin uppväxt har haft kontakt med andra mandéer och därför har hon kunnat observera och lära sig om religionen. Dock tillägger hon att hon som ung inte hade bra kunskap och förståelse för religionen och att det har ändrats på senare tid. Selma erkänner även att hon inte är säker i det hon kan eftersom hon fått lära sig det av familj och släkt runt henne. Hon berättar att hon fått lära sig genom öppna diskussioner med släkten och att hon har lagt märke till att alla ger olika svar till samma frågor. Därför anser hon att olika personer i hennes släkt har egna uppfattningar om olika aspekter av religionen. Detta har gjort henne osäker i det hon har fått lära sig.

Zigge berättar att han inte är jätte påläst om religionen utan att han ser det mer som ett sätt att leva. Han har lärt sig vissa regler och moraler som han väljer att följa i vardagen. Samt att han känner till vissa högtider och ritualer. Han förklarar hur han har fått lära sig dessa av sina föräldrar men att lärdomen inte har fokuserats på de spirituella aspekten. Han erkänner att han också glömt vissa av sakerna han har fått lära sig om religionen, istället ligger hans kunskap vid hur han borde leva under vardagen som en mandé.

Vi kan se ett mönster av okunskap gällande religionen bland de unga mandéerna. Många av respondenterna vittnar om hur de har fått lära sig om olika aspekter av religionen men att de glömt bort stora delar av det de fått lära sig. Detta kan man se beror på att de flesta av respondenterna, med ett par undantag som till exempel Johanna, inte har haft föräldrar som är väldigt religiöst praktiserande. Istället vittnar majoriteten av respondenterna att deras kunskap fokuserar på vardagen och hur de ska kunna förklara sin religion till andra men även på hur de kan leva som en mandé från dag till dag.

Det finns även ett mönster av ointresse för kunskap runt religionen hos respondenterna. Exempel på detta är hur de flesta respondenterna berättar om att deras föräldrar inte har varit religiösa, vilket har resulterat i att de unga mandéerna inte anser det intressant att lära sig mer om sin religion. Dock står vissa respondenter ut som ett undantag då de erkänner att de på senare tid börjat få ett intresse för att lära sig mer om sin religion, som till exempel Nils och Rasmus. Dock erkänner även de respondenterna att de inte tagit aktiva steg till att lära sig mer. Även här finner man en viss religiös passivism, alltså att de unga mandéerna är allmänt ointresserade i att fördjupa sin kunskap om sin kultur och religion. Istället är de fullt belåtna med sin okunskap eftersom de inte känner att det påverkar deras vardag i Sverige.

3.3 - "Ser de sig själva som religiösa eller icke-religiösa?"

Arvid beskriver inte sig själv som religiös, han förklarar att det enda han egentligen förhåller sig till är *Karsa* och att han har blivit döpt nån gång under sitt liv. Han berättar att han inte följer någon religiös övertygelse egentligen utan mest bara firar högtiderna för att familjen gör det. Förutom det förhåller han sig till religionen på det sättet hans föräldrar gör. Arvid beskriver att hans föräldrar aldrig varit väldigt religiösa och därför är han inte heller det.

David beskriver att han inte var religiös som ung eftersom han inte förstod vad mandeismen hade för religiösa regler, och därför kunde han inte se sig själv som religiös. Men att han på senare tid har börjat bli mer religiös eftersom han har fått fördjupad kunskap om religionen och vad som anses vara rätt och fel inom mandeismen. Detta har fått honom att respektera religionen mer och att han vill följa den. Dock uttrycker han ett missnöje med hur tillgängligt det är att vara religiös som ung mandé, eftersom det bland annat är svårt att komma i kontakt med prästerna.

Johanna förklarar att hon skulle anse sig själv som agnostiker. Hon förklarar att trots att hon är etniskt mandé skulle hon inte presentera sig som mandé, istället skulle hon välja just agnostiker. Hon berättar att hon tror på att religionen finns men att hon inte erkänner eller tror på de översatta skrifterna som finns tillgängliga idag.

Lina beskriver inte sig själv som jättereligiös, istället förklarar hon att hon tror på Gud och följer vissa av de religiösa reglerna som hennes levnadsvillkor tillåter henne. Hon berättar att hon anser att det är svårt att vara fullt religiös och följa mandeismen i Sverige eftersom det inte alltid går, som till exempel att matreglerna anser hon vara i princip omöjliga att följa. Hon beskriver sin relation till gud som privat, alltså att den inte är nödvändigtvis kopplad till mandeismen utan att den istället är mellan henne och den högre kraften hon tror på.

Liam anser sig själv vara ateistisk och går även så långt till att förklara att medan han förstår att han är en etnisk mandé skulle han inte ha ett problem med att någon säger att han inte är mandé. Eftersom han berättar att han inte följer några av de mandeiska traditionerna eller högtiderna förstår Liam att andra religiösa mandéer kan anse att han inte är en "bra" mandé om ens en mandé alls. Liam känner ingen koppling till mandeismen utöver att hans föräldrar är mandéer och att han kan äta traditionell mandéisk mat när han träffar sina föräldrar.

Maja beskriver att hennes religiositet inte är så hög, ingen i hennes familj är egentligen praktiserande och därför har hon aldrig känt en stark koppling till religionen. Medan hon följer vissa religiösa traditioner anser hon de som en familjetradition mer än en religiös tradition. Hon klassar sig inte som religiös trots att hon firar högtider och andra mandéiska riter.

Nils förklarar att han inte skulle kunna se sig själv som religiös eftersom han inte kan mycket om religionen. Den koppling han känner till mandeismen känner han genom sina föräldrar som inte heller är allt för religiösa. Hans religiositet är svag på grund av att han inte känner en stark koppling till religionen, men Nils tillägger dock att det är något han vet kan ändras på om han lär sig mer om religionen. Dock har han för tillfället inte tagit några stora steg åt den riktningen, istället baseras största delen av hans religiositet på de högtider som hans familj firar och som han deltar i.

Rasmus anser inte sig själv som religiös, han förklarar att han inte känner någon stark koppling till religionen alls och att han inte följer några religiösa regler. Han berättar att han lever sitt liv så som han vill leva det och att han inte låter religionen bestämma hur han ska leva. Han tillägger även att de högtider och religiösa riter han följer gör han eftersom det är en familjetradition och inte för att han känner att det är något spirituellt.

Simon förklarar att han inte känner någon koppling till mandeismen, eller någon religion egentligen. Han förklarar att han endast anser sig själv vara etniskt mandé, detta på grund av att hans föräldrar är mandéer. Han förklarar att han dock inte firar eller utövar några av de traditionella högtiderna eller riterna och därför ogillar han även att kalla sig själv för mandé. Han tillägger att han dock funnit en koppling till buddhismen eftersom att han tror på reinkarnation.

Selma förklarar att hon anser sig själv vara religiös mandé. Hon förklarar att hon tror på gud och skyddsänglarna samt att hon tror på att profeterna har funnit i historien. Hon firar även de högtider som hennes familj har lärt henne om. Dock erkänner hon att det finns aspekter i hennes religiositet hon skulle kunna utveckla, hon berättar att hon inte vet hur man ber och aldrig gör det, eftersom det aldrig varit något hon lärt sig göra. Hon beskriver sin religiositet som en vardaglig tro, alltså att hon försöker göra så gott hon kan men att hon inte anstränger sig allt för hårt gällande sin relation till religionen.

Zigge förklarar att han anser sig själv vara religiös eftersom han tror på Gud och följer vissa av traditionerna och reglerna, samt firar vissa högtider. Zigge förklarar att han försöker följa de flesta regler men att han också har en egen uppfattning av religionen, alltså att vissa regler är viktigare att följa än andra. Och det är just hans egna uppfattning som han följer. Han förklarar även att till stor del är det något han har fått från sin familj.

Ett stort mönster man kan se bland de unga mandéerna är en minskande religiositet. Med ett par få undantag, som Selma och Zigge, så beskriver de flesta inte sig som religiösa. De förklarar att de inte är religiösa på grund av att de inte känner någon stark koppling till mandeismen, istället är det främst på grund av deras familjer som de firar högtider och andra traditioner. Tron på Gud, medan den kanske finns där för vissa, är det för de flesta bara något svagt eller helt och hållet obefintligt. Även respondenter som till exempel Johanna som anser att hon tror på en högre makt förklarar att just mandeismen inte är något hon väljer att följa. Det finns en tydlig passivitet hos de unga mandéerna som pekar på en förlorad känsla av koppling till religion men just även mandeismen.

3.4 - "Ser de på mandeismen som en religion eller som en kultur?"

Arvid förklarar att han ser det som lite både och, för honom själv anser han det mer som en religion som man följer trots att han själv inte är religiös. Dock erkänner han att han anser att det finns kulturella aspekter av mandeismen och att leva som mandé. Han förklarar att han till exempel ser på att vara irakier och att vara mandé som två olika saker, ena är en etnicitet medan andra är en religion. Trots sin icke-religiösa livsåskådning identifierar han sig som en mandé mer än en irakier.

David uttrycker igen här sitt missnöje med hur prästerna når ut till det mandeiska folket och därför förklarar David att han anser mandeismen vara mer som ett folk och en kultur än en religion. Han berättar att han anser att det mandeiska folket har tappat den religiösa biten och att det han ser finnas kvar är gemenskapen som folkgrupp.

Johanna anser att mandeismen är en religion. Hon förklarar att eftersom den bygger på en helig skrift med heliga högtider och riter så kan det inte vara annat än en religion. Hon tillägger dock att hon anser mandéer vara en folkgrupp som tillhör denna religion och att denna folkgrupp kan ha vissa kulturella skillnader till andra grupper. Dock anser inte hon sig själv påläst nog för att kunna peka ut de skillnaderna.

Lina beskriver att hon idag anser att man har tappat det kulturella inom mandeismen. Hon förklarar att från hennes observering utgår allt idag utifrån vad prästerna säger och det är det som gäller. De historiska reglerna och kulturen som existerat har genom diasporan försvunnit med tiden och därför förlitar sig folket på vad prästerna säger mer än vad kulturen i sig har varit.

Liam förklarar att han anser att det är upp till var och en att bestämma om de anser att mandeismen är en religion eller kultur, men han tillägger även att det från hans observationer i Sverige verkar utspela sig mer som en kultur. En stor anledning till detta anser Liam vara eftersom det inte finns många mandéer så bildas det en viss gemenskap. De mandéer, speciellt unga mandéer som finns i Sverige idag känner en viss gemenskap och förståelse för varandra och därför har det blivit som en kultur i Sverige bland mandéer.

Maja berättar att mandeismen till hundra procent är en religion, men att det för henne är en kultur. Hon förklarar att hon i grund och botten förstår det som en religion men att det för henne, på grund av att hennes familj aldrig varit riktigt religiös, har praktiken blivit mer som traditioner och kulturella riter. Hon tillägger även att hon har svårt att se skillnad på vad som är religiöst och vad som är kulturellt inom mandeismen och därför har allt blivit som en kultur för henne. Hon menar även att eftersom hon inte är ensam i mandeismen så kan hon hitta en gemenskap med andra mandéer gällande sina vanor och traditioner, trots olika grad av religiositet.

Nils anser att det är svårt att se skillnaden mellan det religiösa och det kulturella inom mandeismen. Han förklarar att han ser en viss gemenskap och att det vuxit fram föreningar för mandéer som kan anses vara en del av kulturen, men han tillägger att många mandéer lever utifrån vissa riktlinjer och moraler som grundar sig i religionen och att det därför är svårt att se en skillnad.

Rasmus förklarar att han anser att ordet "kultur" är bättre anpassat för att förklara mandeismen i Sverige. Han anser att det inte är många som är religiösa idag och som faktiskt följer de religiösa reglerna eller ens ber dagligen. Istället har mandeismen blivit en kultur och gemenskap som man märker av på bröllop, fester och högtider. Han beskriver att mandeismen mer känns som en stor familj som alla delar något liknande mer än att alla delar en religiös tro.

Simon förklarar att eftersom han växt upp i Sverige runt etniska svenskar har han egentligen inget att jämföra med gällande annan arabisk kultur. Därför har mandeismen för honom alltid sett ut som en kultur han vuxit upp med. Speciellt eftersom att han och hans föräldrar egentligen inte varit religiösa under hans uppväxt. Därför förklarar Simon mandeismen som en kultur som han vuxit upp med.

Selma beskriver likt andra respondenter att mandeismen har blivit mer som en kultur i Sverige. En anledning till detta enligt henne är att många inte är troende eller att många kanske inte har tillgång till religionen om de bor i småstäder som kanske inte har en präst eller en mandeisk helig byggnad. Istället har det blivit mer som en kultur och vana som mandéer följer och finner gemenskap i.

Även Zigge förklarar likt många av de tidigare respondenterna att han anser att mandeismen har blivit en sorts kultur i Sverige. Han beskriver att det finns en viss gemenskap hos mandéer som man kan känna av som mandé. Vare sig man är religiös eller inte så vet man att man har lika värderingar och liknande uppväxt när man träffar en annan mandé. Han förklarar att det nästan är som att man har en kopia av varandras liv och att detta fenomen har byggt en gemenskap hos de mandéer som finns i Sverige idag.

Även här kan vi se ett tydligt mönster. Medans vissa respondenter, som till exempel Arvid, David, Johanna och Maja förklarar att det är en religion, verkar det finnas en majoritet av samsyn om att det har kommit att bli mer som en kultur än en religion i Sverige. En utstickare är dock Lina som anser att det kulturella har försvunnit, och att fokuset har skiftat till att ligga på vad prästerna säger och just det religiösa. Men även hon erkänner att det har funnits något vilket liknar en kultur inom mandeismen.

Denna samsyn runt att mandeismen är likt en kultur i det svenska samhället idag, grundar sig tydligt i att de unga mandéerna har hittat en gemenskap i mandeismen. Respondenterna visar nästan helt och hållet på en universell förståelse av att det inte spelar någon roll om man är religiös eller inte, som mandé känner man en anknytning till andra mandéer.

4.0 - Slutsatser och Diskussion

I detta kapitel kommer jag att presentera mina slutsatser samt jämföra och analysera respondenternas svar i koppling till den tidigare forskningen jag har valt att utgå ifrån i denna uppsats. Slutsatserna är uppdelade i olika delkapitel, varav varje delkapitel utgår ifrån en av de olika huvudfrågorna som presenterades i frågeställningskapitlet. Varje delkapitel kommer att presentera hur resultaten av analyskapitlet besvarar huvudfrågorna, för att sedan koppla tillbaka och jämföra huruvida den stämmer överens med den tidigare forskningen. Till sist kommer jag även beröra vad för generella slutsatser som man kan dra från studien samt vad för vidare forskning som skulle vara intressant att utföra.

4.1 - "Vad vet unga mandéer om mandeiska ritualer och högtider?"

Ett tydlig mönster som kan ses gällande vad de unga mandéerna kan om sin religion är kopplat till högtiderna. Det verkar finnas stor konsensus runt att *Karsa* är den viktigaste och största högtiden. Det är även den högtiden som alla respondenter berättar att de känner till och, även i fallen av att de inte är praktiserande, har minnen av att ha firat minst en gång i sina liv. Dock råder även där en viss oenighet om hur och varför den praktiseras, både i längd och spirituellt anledning. Här pekar de flesta respondenterna på att det under *Karsa* ses vara farligt att gå ut och att man måste skydda sig, medans exempelvis Zigge förklarar att det firas eftersom det är under den tiden som mandéer anser att gud skapade världen. Tidsmässigt skiljer svaren lite från varandra, men alla respondenter hamnar någonstans mellan en till två dagars firande och karantän från omvärlden. Även detta anser jag stämma överens med det Arabestani diskuterar, gällande att mandéer löper en risk att glömma sina traditioner och ritualer (Arabestani 2016, s. 6).

Det råder även en brist på kunskap runt dopet, speciellt gällande när och hur den ska utföras. Medan majoriteten av respondenterna nämner att de känner till att dopet existerar och är en viktig del av den mandeiska religiositeten så finns det en allmän osäkerhet kring hur ofta en mandé ska döpa sig. Medan vissa respondenter nämner att en mandé ska döpa sig varje söndag, nämner andra att det ska ske en gång om året. Dock berättar alla respondenter förutom David och Nils att de vet om att dopet är viktigt och att det oftast sker i samband

med högtider. Respondenterna visar dock en osäkerhet kring hur dopet ska utföras då majoriteten inte känner till detaljer kring dopet annat än de speciella plaggen som ska bäras samt att det ska ske i rinnande vatten eller en sjö.

4.2 - "Hur ser de på sin kunskap om mandeismen?"

Slutsatsen jag har kommit fram till gällande denna fråga är att majoriteten av de unga mandéerna inte anser sig själva som kunniga inom den mandeiska tron, med undantag för Johanna som växt upp med mandeismen som en central del i hennes hem. Dock visar de alla på samma mönster av att ha glömt bort stora delar av det de lärt sig. Detta stämmer överens med det som Arabestani beskriver i sin undersökning, nämligen att mandéer lever under hotet av att glömma sin kultur och bakgrund (Arabestani 2016, s. 6).

De unga mandéerna visar även på ett gemensamt drag, nämligen att de antingen inte har ett intresse i att utöka sin kunskap om religionen eller att de anser att informationen inte finns tillgängligt nog för att utöka sin kunskap inom religionen. Ett exempel på det är hur David beskyller prästerna och anser att de inte gör det lätt för de unga mandéerna att lära sig om sin religion. Detta är någon som skulle kunna kopplas till det Häberl beskriver, gällande att gömma undan religionen för att minska på friktion från samhället och skydda sig själva (Häberl 2013, s. 1). Dock finns det även vissa undantag till detta, med respondenter som Nils, Rasmus och Simon som uttrycker intresse i att vilja lära sig mer om sin religion, trots att de inte har tagit steg för att göra detta än. Detta anser jag stämmer överens med det Häberl argumenterar för, gällande att de strategier som använts för att undvika friktion med resten av samhället har börjat att dö ut och brytas ner (Häberl 2013, s. 3).

4.3 - "Ser de sig själva som religiösa eller icke-religiösa?"

När det gäller denna fråga verkar det inte finnas en lika stor enighet, dock finns det tydliga mönster som går att se. Majoriteten av respondenterna anser inte sig själva vara religiösa eller praktiserande i sin religion. De uttrycker att det till stor del är på grund av att deras föräldrar eller familj inte varit särskilt religiösa och därför är respondenterna inte heller det. De uttrycker i samband med detta att de inte känner en stark koppling till mandeismen som en spirituell religion. Detta anser jag kopplas till det Häberl diskuterar, nämligen "religious

dissimulation". Alltså att respondenternas familj inte har visat sig som allt för religiösa för att skydda sig från diskriminering, men ändå behållt vissa traditioner som till exempel *Karsa* (Häberl 2013, s. 1). Det har resulterat i att de unga mandéerna inte känner en stark koppling till religionen och i samband med det sekulära samhället de har vuxit upp i så har de inte ett stort intresse för sin religion, vilket är återigen det som Arabestani påpekar, nämligen att det största hotet för mandeismen inte är våld från omvärlden utan att de glömmet sin religion (Arabestani 2016, s. 6).

Självklart finns det utstickare dock. Respondenterna Johanna, Lina, Selma och Zigge uttrycker att de anser sig själva som troende till olika grad men att de har svårigheter med religionen. Antingen att det är svårt att följa alla regler, som exempelvis Zigge och Selma uttrycker. Eller att de inte vill rakt ut kalla sig för just mandé och följa de mandeiska skrifterna, trots att de tror på en högre makt som exempelvis Johanna och Lina. Detta anser jag går att koppla till både det Arabestani tar upp men även det som Arakelova tar diskuterar. I fallen av Zigge och Selma ser man en tydlig koppling till det som Arabestani diskuterar gällande hur unga mandéer anser att religionen inte är kompatibel med det moderna livet och att det är svårt eller nära omöjligt att följa religionen till punkt och pricka (Arabestani 2016, s. 7). I fallen av Johanna och Lina ser jag en tydlig koppling till det som Arakelova diskuterar i fallet av Yazidismen, nämligen att unga mandéer är formade av de traditioner som de växer upp under, men att det ger dem möjligheten att definiera vad mandeismen betyder för de själva och hur de vill utöva den (Arakelova 2010, s. 3).

4.4 - "Ser de på mandeismen som en religion eller som en kultur?"

Ett annat tydligt mönster vi kan se hos majoriteten av de unga mandéerna är att mandeismen idag har blivit mer till en kultur runt om i Sverige mer än vad det kan ses som en spirituellt religion. Majoriteten av respondenterna, med undantag för Lina och Johanna, beskriver hur de har observerat att det skett en form av gemenskap och kultur runt att vara mandé. Denna kultur ger de unga mandéerna en form av gemenskap där det inte spelar någon roll hur religiösa de är, så länge de tillhör samma etnicitet så känner de en gemenskap med varandra. Även detta anser jag stämma överens med det Arakelova beskriver om Yazidierna. Alltså att de unga mandéerna har skapat sin egna definition av vad Mandeismen innebär för dem

(Arakelova 2010, s. 3). Men även att deras etnicitet spelar in en stor roll i deras komplexa identitet som en del av en etnoreligiös grupp (Arakelova 2010, s. 2).

Denna studie anser jag visa på mönster hos unga mandéer och folkgruppen mandéer över lag, dock är urvalet för litet för att det ska kunna dra några generella slutsatser om folkgruppen eller hur unga mandéer allmänt förhåller sig till sin religion samt vad de har för kunskap om sin religion. Dock, som tidigare nämnt, anser jag att denna studie pekar på ett par tydliga mönster som stämmer överens med tidigare forskning och skulle därför gynnas av vidare forskning, men visar ändå på en form av samsyn och liktänkande. De mönster som går att se visar på en tydlig religiös passivism runt mandeismen hos unga mandéer. Religiös passivism innebär att respondenten inte ifrånsäger sig sin religion helt och hållet, men gör heller inte något för att känna en starkare koppling till religionen. Istället är de helt enkelt passiva till faktumet att de tillhör en etnoreligiös grupp. De respondenter som varit med i studien visar på att de inte känner en stark koppling till sin religion och ett allmänt ointresse i religion. Religiös passivism är ett begrepp som jag själv har tagit fram då jag ansåg att andra sekulariseringsbegrepp inte förklarade den mandeiska situationen tillräckligt tydligt och bra. Jag anser inte heller att den situation som de unga mandéerna befinner sig skulle falla under sekularisering utan under just religiös passivism.

I den vidare forskningen skulle det behöva göras ett större urval med fler respondenter samt en bättre blandning av kön och gärna ett större åldersspann. En studie i skillnaden mellan generationerna skulle även vara gynnsam, där skulle man kunna jämföra mellan de unga mandéerna och deras äldre föräldrar och släkt för att få en djupare förståelse för hur religiositeten har minskat och den religiösa passivismen har vuxit.

5.0 - Innebörd för religionsundervisningen/skolan

Denna studie anser jag vara gynnsam i ett skolkontext för flera anledningar. Främst ger den en inblick för religionslärare att förstå sig på sina mandeiska elever och hur de kan se på sin egna religion samt hur de förhåller sig till den. Denna inblick är viktig eftersom den kan öka relationen mellan elev och lärare. Samt att den också minskar för missförstånd och misinformation om mandéer i den svenska skolan.

Utöver detta ger den även en lite mer förtydligande bild av minoritetsreligioner i den svenska skolans kontext, detta kan hjälpa elever med minoritetsreligioner eller etnoreligiös bakgrund att känna sig mer trygga i klassrummet. Denna trygghet mellan lärare och elev är essentiell för lärandet, speciellt inom religionskunskapen.

En annan fördelaktig innebörd som denna studie bidrar med till den svenska skolan, och främst religionskunskapsundervisningen, är att den öppnar upp för diskussioner i undervisningen. Lärare kan genom denna studie öppna upp för diskussioner och lärande om minoritetsreligioner och hur dessa folkgrupper lever i sin religionskunskapsundervisning.

6.0 - Referenslista

Arabestani, M. (2016). The Mandaean Religious System: From Mythos to Logos. *Iran & the Caucasus*. 20(3/4), s. 261-276.

Arakelova, V. (2010). Ethno-Religious Communities: To the Problem of Identity Markers. *Iran & the Caucasus*. 14(1), s. 1-17.

Bryman, A. (2017). *Social research methods*. 5:e upplagan. Oxford: Oxford university press

Buckley, J. J., & Albrile, E. (2005). Mandaean Religion. *Encyclopedia of Religion*
https://link-gale-com.till.biblextern.sh.se/apps/doc/CX3424501919/GVRL?u=sh_web&sid=bookmark-GVRL&xid=35e9653d [2024-12-08]

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4:e upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Häberl, C. G. (2013) Dissimulation or Assimilation? The Case of the Mandæans. *Numen*. 60(5/6), s. 586-615.

[Larsson, G., Sorgenfrei, S. & Stockman, M. \(2017\). *Religiösa minoriteter från Mellanöstern*. Stockholm : Myndigheten för stöd till trossamfund. \(SST:s skriftserie ; 7\)](#)

7.0 - Bilagor

7.1 - Samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i studien om unga mandéer i Sverige

Medgivande

- Jag bekräftar härmed att jag har tagit del av skriftlig och muntlig information om studien och accepterar att delta.
- Jag har fått möjlighet att ställa frågor om studien.
- Jag har fått information om att de uppgifter som samlas in om mig kommer att behandlas konfidentiellt, på ett sådant sätt att min identitet inte kommer att avslöjas för obehöriga.
- Jag är medveten om att min medverkan är helt frivillig och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande.

Ort och datum

För och efternamn

Namnsteckning

7.2 - Intervjuguide

"Vad är mandeismen?"

Ställ följdfrågor om du kan?

"Hur känns det att vara mandé, idag jämfört med när du var yngre?"

Ställ följdfrågor.

"Vad är mandeismen för dig?"

Ställ följdfrågor.

"Hur känner du kring mandeismen som religion?"

Ställ följdfrågor.

**"Hur förhåller du dig till mandeismen som religion? Är du religiös? Firar du högtider?
Är det mer kultur eller religion?"**

Ställ följdfrågor.